

Het bevorderen van de maatschappelijke betrokkenheid onder jongeren: de literatuur aangevuld met de zienswijze van De Slinger Jongeren.

Bles, J., Maas, A., Ursem van, K. (2011). Jeugdstudies, Universiteit Utrecht.

Vrijwilligerswerk staat ver van (laagopgeleide) jongeren af. Dit beeld kan veranderd worden door jongeren kennis te laten maken met vrijwilligerswerk en hen bewust te maken van hun positie in de maatschappij. Door maatschappelijke betrokkenheid op jonge leeftijd te vergroten, zullen toekomstige burgers actiever participeren in de samenleving (Boutellier, De pa Broening & Steketee, 2004).

In dit artikel wordt in kaart gebracht welke kenmerken succesvolle programma's hebben die de maatschappelijke betrokkenheid onder jongeren vergroten. Beschreven wordt hoe De Slinger Jongeren hieraan invulling geeft en hoe haar zienswijze de bestaande literatuur aanvult. Vervolgens zullen de resultaten van de projecten van De Slinger Jongeren besproken worden, zodat er een beeld gevormd kan worden over de effectiviteit van haar werkwijze. Uiteindelijk zal tot een conclusie gekomen worden over wat een succesvolle manier is om de maatschappelijke betrokkenheid onder jongeren te vergroten.

De Slinger Jongeren is een landelijke organisatie die tot doel heeft jongeren aan te zetten tot het leveren van een zinvolle bijdrage aan de Nederlandse samenleving. Deze non-profit organisatie doet dit door het aanbieden van burgerschapsprojecten op voornamelijk ROC-scholen met als doelgroep (v)mbo-jongeren van 15 t/m 25. Projecten die hiervoor vanuit ZonMw zijn ontwikkeld zijn Goed Bezig (kennis maken met vrijwilligerswerk) en Jongeren thuis in de buurt (vrijwillige wijkverbetering).

Het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid onder jongeren

Kahne & Wetsheimer (2003) onderzochten verschillende programma's gericht op het stimuleren van maatschappelijke betrokkenheid. Succesvolle programma's bleken zich te richten op het vergroten van drie aspecten: de betrokkenheid, de capaciteiten en de connecties van jongeren.

Betrokkenheid, ten eerste, betekent dat jongeren zich ervan bewust zijn dat het nodig is dat zij zich inzetten voor de samenleving. De mate waarin sprake is van betrokkenheid blijkt een belangrijke voorspeller te zijn voor het verrichten van vrijwilligerswerk door jongeren (Hart et al., 2007). Er moet zo vroeg mogelijk worden geprobeerd om bij adolescenten bewustzijn van sociale problemen te creëren en hen te laten zien dat zij hierin een verschil kunnen maken als burgers. Dit vergroot de kans dat zij op latere leeftijd actief participeren in de maatschappij (Cemalcilar, 2009).

De Slinger Jongeren biedt projecten aan gericht op het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid onder jongeren. Een voorbeeld is het project Politiek waarbij jongeren leren over problemen in de samenleving, de standpunten van de verschillende politieke partijen en hoe zij zelf het beleid van het land kunnen beïnvloeden door te stemmen. Op deze manier worden adolescenten zich bewust van de samenleving en hun eigen positie daarbinnen. Bovendien streeft De Slinger Jongeren ernaar om jongeren tijdens de projecten zelf te laten ervaren hoe het is om iets voor de samenleving te doen. Zo geeft De Slinger Jongeren het project *Jongeren thuis in de buurt* waarbij jongeren op vrijwillige basis aan de slag gaan om verbeteringen in hun wijk door te voeren. Praktijkervaring wordt in de literatuur gezien als een noodzakelijk onderdeel van het leerproces met betrekking tot burgerschap (Kahne et al., 2006 & Hart et al., 2007). Wanneer jongeren tijdens de projecten zelf één of meerdere malen vrijwilligerswerk doen, kunnen zij ervaren dat het leuk is om iets voor een ander te doen en is de kans groter dat zij hiermee doorgaan.

De Slinger Jongeren biedt haar projecten aan op MBO scholen zodat jongeren vroeg in aanraking worden gebracht met de problemen en hun eigen mogelijkheden in de maatschappij. Hoewel bewustzijn en betrokkenheid noodzakelijk zijn om jongeren actiever te laten participeren in de samenleving, zijn zij op zichzelf niet voldoende. Er is onderzoek gedaan naar een programma waarbij jongeren leerden zich in te leven in de situatie van vluchtelingen en daklozen. Na deelname bleken zij gemotiveerder te zijn om zich voor deze groepen in te zetten. Echter, bij een latere meting bleek hun enthousiasme omgeslagen te zijn in frustratie, omdat zij niet wisten hoe zij hun ideeën in de praktijk konden brengen (Day, 2002). Het is daarom belangrijk dat jongeren naast de motivatie ook de benodigde kennis en vaardigheden (capaciteiten) leren en in contact worden gebracht met organisaties waar zij terecht kunnen (connecties) (Kahne & Westheimer, 2003).

Capaciteit, ten tweede, betekent dat de jongere de vaardigheden en kennis heeft om een bijdrage aan de samenleving te leveren. Het bijbrengen van kennis aan adolescenten is een belangrijke manier waarop maatschappelijke participatie op latere leeftijd gestimuleerd kan worden. Hierbij ligt de nadruk op de werking van de democratische rechtstaat en op algemene kennis over wat er speelt in de samenleving (Hart et al., 2007; Schuitema et al., 2007; Younnis et al., 2002).

De Slinger Jongeren richt zich met haar projecten op het bijbrengen van kennis en vaardigheden aan jongeren. Zij geeft jongeren kennis over bestaande maatschappelijke initiatieven en kennis over de mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de samenleving. Een voorbeeld is het *Goed Bezig!* project waarbij jongeren op basis van hun eigen interesses een vrijwilliger mogen uitkiezen die zij bedanken voor zijn of haar goede daden. De jongeren krijgen de gelegenheid om de vrijwilliger vragen te stellen zodat zij leren wat vrijwilligerswerk is en vanuit welke motieven anderen vrijwilligerswerk verrichten. Dit kan hen stimuleren om ook zelf betrokken te raken. Wat betreft de vaardigheden richt De Slinger Jongeren zich in eerste instantie op het bewust maken van jongeren van hun eigen interesses en talenten. Om leerstof voor leerlingen interessant te maken, is het belangrijk dat het materiaal persoonlijke relevantie voor hen heeft (Kahne et al., 2006). Het moet daarom voor de jongeren duidelijk zijn welke persoonlijke talenten zij in kunnen zetten bij het leveren van een bijdrage aan de samenleving. Daarbij worden ook nieuwe vaardigheden aangeleerd als het verwoorden van de eigen mening en het luisteren naar de ander.

Tot slot zijn *connecties* nodig met anderen die een bijdrage willen leveren. Met connecties wordt bedoeld dat leerlingen anderen kennen die ook maatschappelijk betrokken zijn, zodat zij er niet alleen voor staan. Het gaat om andere mensen waarmee kan worden samengewerkt, maar ook om anderen die fungeren als rolmodel. De kans dat iemand gemotiveerd wordt om te participeren in de maatschappij, is groter wanneer burgers vertrouwensbanden en normen van wederkerigheid hebben ontwikkeld, waardoor gezamenlijk handelen mogelijk wordt (O'Neill, 2006). Er moet vertrouwen zijn in de goede bedoelingen van anderen en het besef van een gedeelde toewijding aan het algemeen belang (Flanagan, 2004).

De Slinger Jongeren is erop gericht dat jongeren in contact komen met maatschappelijke organisaties. Zij koppelt jongeren aan bestaande initiatieven. Bij de activiteiten die De Slinger Jongeren organiseert komen jongeren bovendien in aanraking met vrijwilligers en andere mensen die een bijdrage leveren aan de samenleving, zoals bij het *Goed Bezig!* project dat eerder is besproken. Door leerlingen in contact te brengen met vrijwilligersorganisaties leren zij waar ze terecht kunnen als ze vrijwilligerswerk willen verrichten. Een ander belangrijk element dat De Slinger Jongeren toevoegt, is dat de projecten die zij op scholen aanbiedt, gegeven worden door stagiair(e)s van De Slinger Jongeren die van hun eigen leeftijd zijn. Deze peer-to-peer werkwijze is een succesfactor omdat de begeleiders zich goed kunnen inleven in de jongeren en vooral omdat zij als rolmodel dienen voor de jongeren. Uit de literatuur blijkt dat het beter is om onbekende personen voor te dragen als rolmodellen op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid dan beroemdheden. In het laatste geval zijn de leerlingen minder snel geneigd om de activiteiten van het rolmodel te zien als iets dat ook voor hen persoonlijk bereikbaar is (Kahne & Westheimer, 2003). Het feit dat De Slinger Jongeren leeftijdsgenoten inzet, maakt dat maatschappelijke betrokkenheid voor jongeren extra haalbaar oogt omdat zij zo zien dat ook jongeren van hun eigen leeftijd zich inzetten voor de samenleving.

Het effect van de projecten van De Slinger Jongeren

Op basis van de literatuur kan geconcludeerd worden dat de programmatheorie van De Slinger Jongeren in theorie succesvol is. Om te analyseren of de burgerschapscompetenties bij de deelnemende jongeren na het volgen van de projecten daadwerkelijk toenemen, worden er tijdens de projecten standaardvragenlijsten met voor- en nametingen afgenomen.

In de nameting wordt aan de jongeren gevraagd of zij na het volgen van het project meer willen doen voor een ander dan voor het project. 40% van de leerlingen wil na het volgen van het project van De Slinger Jongeren meer doen voor een ander. Er moet rekening worden gehouden met het feit dat sommige jongeren aangeven niet meer te willen doen voor een ander omdat ze al veel doen voor een ander. 53% van de jongeren deed voor aanvang van het project al wel eens iets voor een ander zonder ervoor betaald te krijgen. Onderzoek van Gaiser & de Rijke (2007) laat zien dat 75% van de jongeren aangeeft dat het goed zou zijn als er meer programma's ontwikkeld werden die vrijwilligerswerk onder jongeren aanmoedigen. De Slinger Jongeren komt met haar projecten tegemoet aan deze behoefte voor meer aandacht voor vrijwilligerswerk.

Van de jongeren geeft 69,2% aan na het project beter te weten wat ze leuk vinden om te doen voor een ander of de samenleving. Voorbeelden die hierbij worden gegeven zijn: een festival organiseren, trainer worden bij de eigen sportclub en jongeren helpen. 47,7% weet ook beter hoe zij

iets voor een ander of de samenleving kunnen doen vanuit hun eigen interesses, hobby's en talenten. Door het volgen van een project van De Slinger Jongeren leert een groot deel van de jongeren vanuit hun eigen kunnen en interesses ideeën te vormen over vrijwilligerswerk dat zij kunnen doen. Om leerstof voor leerlingen interessant te maken, is het belangrijk dat het materiaal persoonlijke relevantie voor hen heeft (Kahne et al., 2006). Dit wordt bereikt door bij de projecten uit te gaan van hun eigen persoonlijke interesses en talenten.

In de voormeting wordt daarnaast gevraagd of de jongeren weten wie hen kan helpen als ze iets voor een ander of de samenleving willen doen. 41,7% van de jongeren geeft aan dat zij dit weten. Na het project wordt dezelfde vraag nogmaals gesteld dan antwoordt 70,7% van de jongeren positief. Via een project van De Slinger Jongeren leren jongeren waar zij naartoe kunnen als ze vrijwilligerswerk willen gaan doen, wanneer zij dit nog niet wisten. Uit eerder onderzoek (Wamelink, 2008) blijkt dat 85% van de jongeren aangeeft zich actiever te willen inzetten voor een betere maatschappij, slechts 15% wil zich helemaal niet bezighouden met de maatschappij. Veel jongeren zijn dus bereid om zich in te zetten voor de samenleving, maar weten alleen niet hoe. Ze hebben een duwtje in de rug nodig bij de realisatie en stimulatie van hun ideeën. Hierbij kan De Slinger Jongeren met haar projecten een grote rol spelen.

Conclusie

Weinig laagopgeleide jongeren verrichten vrijwilligerswerk (Egerton & Mullan, 2008). In dit artikel is een effectieve methode in kaart gebracht die gericht is op het betrekken van jongeren bij de samenleving. Succesvolle programma's blijken zich te richten op het vergroten van:

1. **Betrokkenheid:** de motivatie van jongeren om maatschappelijke problemen op te lossen. Aan het aspect betrokkenheid voegt De Slinger Jongeren toe dat, om jongeren te betrekken bij de samenleving, het noodzakelijk is dat zij zelf ervaren hoe het is om iets voor een ander te doen. Wanneer jongeren iets voor de samenleving doen en dit leuk vinden, is de kans groter dat hun motivatie stijgt en zij dit in de toekomst nogmaals zullen doen.
2. **Capaciteiten.** Alleen motivatie is niet voldoende, jongeren moeten ook weten hoe zij zich in kunnen zetten voor de samenleving. Er zijn kennis en vaardigheden nodig om een bijdrage te leveren aan de samenleving. Aan het aspect capaciteiten voegt De Slinger Jongeren toe dat het belangrijk is dat er bij het motiveren van jongeren om zich in te zetten voor de samenleving uit wordt gegaan van hun eigen interesses en talenten. Jongeren zijn geïnteresseerder in activiteiten die persoonlijke relevantie voor hen hebben.
3. **Connecties.** Adolescenten moeten anderen kennen die zich in willen zetten voor de maatschappij, zodat zij er niet alleen voor staan en weten waar zij terecht kunnen als zij iets voor de samenleving willen doen. Het aspect connecties vult De Slinger jongeren aan met het belang van een peer-to-peer werkwijze, waarbij jongeren aan andere jongeren laten zien dat het leuk en goed is om iets voor de samenleving te doen. Uit de literatuur blijkt dat jongeren eerder iets voor de samenleving doen wanneer zij geloven dat ook andere leeftijdsgenoten toegewijd zijn om iets voor de samenleving te doen, zodat een gevoel van gezamenlijke toewijding ontstaat (Flanagan, 2004).

Uit de resultaten van de projecten van De Slinger Jongeren blijkt deze werkwijze doeltreffend te zijn om jongeren te motiveren zich in te zetten voor de samenleving. De zojuist beschreven methoden kan door organisaties en hulpverleners ingezet worden die erop gericht zijn de maatschappelijke betrokkenheid onder jongeren te vergroten

Afsluiting

Heeft u interesse in meer informatie over de Slinger Jongeren en haar projecten, kijk dan op de website www.deslinger.nu/jongeren.

Literatuurlijst

Boutellier, H., Broening, N., Steketee, M., (2004). *Een sociaal jaar voor jongeren in Nederland*, Utrecht: Verwey Jonker Instituut.

Cemalcilar, Z. (2009). Understanding individual characteristics of adolescents who volunteer. *Personality and Individuality Differences*, 46, 432-436.

Day, L. (2002). 'Putting yourself in other people's shoes': the use of Forum theatre to explore refugee and homeless issues. *Journal of Moral Education*, 31, 21-34.

Egerton, M. and Mullan, K. (2008). Being a pretty good citizen: an analysis and monetary valuation of formal and informal voluntary work by gender and educational attainment. *British journal of sociology*, Volume: 59, Issue: 1 pp: p145, 20p.

Flanagan, C.A., Bowes, J.M., Jonsson, B., Csapo, B., & Sheblanova, E. (1998). Ties that bind: correlates of adolescents' civic ommitments in seven countries. *Journal of Social, Issues*, 54, 457-475.

Gaiser & de Rijke (2007). Political participation of youth. Young Germans in the European context. *Asia Europe Journal*, 5, 541-555.

Hart, D., Donnely, T.M., Youniss, J., & Atkins, R. (2007). High school community service as a predictor of adult voting and volunteering. *American Educational Research Journal*, 44, 197-212.

Kahne, J. & Westheimer, J. (2003). Teaching democracy: what schools need to do. *Phi Delta Kappan*, 85, 557-566.

Kahne, J., Chi, B., & Middaugh, E. (2006). Building social capital for civic and political engagement: the potential of high-school civics courses. *Canadian Journal of Education*, 29, 387-409.

O'Neill, B. (2006). Human capital, civic engagement and political participation: turning skills and knowledge into engagement and action. In R. Saunders (Ed.), *Skills and knowledge for Canada's future: seven perspectives*. Ottawa: Canadian Policy Research Networks.

Schuitema, J., Dam, G. ten & Veugelers, W. (2007). Teaching strategies for moral education: a review. *Journal of Curriculum Studies*, 40, 69-89.

Youniss, J., Bales, S., Christmas-Best, V., Diversi, M., McLaughlin, M., Silbereisen, R. (2002). Youth civic engagement in the twenty-first century. *Journal of Research on Adolescence*, 12, 121-148.